

Predgovor

Dok ova knjiga ulazi u svoje osmo izdanje, svijet kakvog poznajemo mijenja se ubrzano i, u nekim slučajevima, prijeteće. Financijska poduzeća i usluge koje ona nude postaju sve više internacionalizirana i većina pružatelja financijskih usluga raste svojom veličinom i složenosti. *Upravljanje rizikom* postalo je dominantno pitanje koje zabrinjava većinu financijskih menadžera jer se čini kao da rizici s kojima se suočavaju financijske institucije rastu gotovo na dnevnoj osnovi. Uistinu, cijelom financijskom sektoru prijete značajni rizici na domaćem tržištu i u inozemstvu, unutar i izvan pojedinog financijskog poduzeća, a sve više pružatelja financijskih usluga propada.

Vanjski rizici za financijska poduzeća uključuju ratove, kriminal, siromaštvo, uništavanje prirodnog okoliša, globalno zatopljenje, političke revolucije i sukobe, padajuće vrijednosti valuta, kolebljiva tržišta vlasničkog kapitala, gospodarstva koja slabe, pad prodaje kod ključnih industrija, inflaciju, sve veće manjkove energije te problematično tržište stambenih hipoteka. Svi ovi vanjski rizici imali su (te će imati i dalje) duboke učinke na usluge koje financijska poduzeća mogu ponuditi te profite i budući rast kojima se ona nadaju. Nadalje, mnogi pružatelji financijskih usluga danas su zahvaćeni geopolitičkom borbom dok važne zemlje poput Kine, Indije, Koreje, Japana i Rusije kucaju na vrata globalnog vodstva i zahtijevaju sve veću ekonomsku i političku ulogu.

Kao da prethodni vanjski rizici nisu dovoljni, brojni *unutarnji rizici* (od kojih su neki stari, a neki su relativno novi) isplivali su na površinu unutar mnogih financijskih poduzeća. Oni uključuju izloženosti gubitku uslijed dimenzija rizika kao što su kreditni rizik, rizik likvidnosti, tržišni i rizik cijene, rizik kamatne stope, rizik zemlje, operativni rizik, valutni rizik, izvanbilančni rizik, pravni i rizik udovoljavanja propisima, strateški rizik, reputacijski rizik te rizik kapitala. Svaki od ovih tipova rizika predstavlja glavni fokus pažnje na stranicama ove knjige.

Uspješan upravitelj institucije koja se bavi financijskim uslugama danas mora razumjeti prethodno nabrojene vanjske i unutrašnje izazove i strategije razvijene kako bi se nosilo sa svim ovim prijetnjama. To je naša namjera ovdje – istražiti izloženosti različitim rizicima s kojima se suočavaju pružatelji financijskih usluga danas te otkriti različite načine za učinkovito i uspješno bavljenje tim izazovima.

Pored suzbijanja gubitaka uslijed izloženosti riziku, moramo jasno razumjeti važnost i ključne uloge koje financijske institucije imaju u našim životima i karijerama. Te su institucije glavna sredstva na koja se svi oslanjamo kada plaćamo dobra i usluge koje želimo kupiti. One su instrument putem kojeg dolazimo do likvidnosti kada se pojave žurne potrebe za gotovinom. One su glavno spremište za našu štednju kada se pripremamo za buduću potrošnju te buduće financijske izazove. One su primarni opskrbljivači kreditom koji podupire potrošnju i glavni su izvori zaštite osiguranja i nabavljač zaštite od rizika što nam pomaže zaštititi vrijednost imovine koju držimo i dohotka koji primimo. Konačno, pružatelji financijskih usluga na koje ciljamo u ovoj knjizi glavna su sredstva putem kojih se ekonomska politika vlade (uključujući monetarnu politiku koju provode središnje banke) bori u pokušaju da stabilizira gospodarstvo, izbjegne ozbiljnu inflaciju i smanji nezaposlenost.

Da bismo bili uspješni u našem proučavanju, moramo naučiti o ključnim razlikama između jedne vrste pružatelja financijskih usluga i druge, te o načelima upravljanja i prak-

sama koje se mogu koristiti da bi se pomoglo ojačati ova poduzeća, nudeći bolju uslugu javnosti. Na našem svijetu ne postoji više samo jedna vrsta financijskih institucija. Postoje tisuće ovih poduzeća, od kojih neka i dalje nazivamo bankama, osiguravajućim društvima, trgovcima vrijednosnim papirima i brokerima, investicijskim fondovima i tako dalje. Međutim, ove su institucije sve češće napadale teritorij jedna drugoj te su preuzimale značajke svojih konkurenata. Ovaj tzv. trend konvergencije dovodi do preklapanja usluga i zabune oko toga što se zapravo događa u financijskom sektoru.

Danas veće banke kontroliraju povezana društva koja se bave osiguranjem i vrijednosnim papirima. Mnogi osiguravatelji u svom vlasništvu imaju banke i služe kao brokери i trgovci vrijednosnim papirima. Veliki trgovci vrijednosnim papirima osnovali su banke i, u nekim slučajevima, stvorili povezana društva ili odjele koji se bave osiguranjem. Ove konvergencije između različitih institucija koje se bave financijskim uslugama čine naše proučavanje nešto težim i postavljaju pitanje o tome koji je prikladan poslovni model u financijskom sektoru danas i za budućnost. Mogu li svi ovi pružatelji financijskih usluga uspjeti ili je rastući broj njih osuđen na razočaranje i propast?

Dotadno na današnju zbunjenost po pitanju koje financijsko poduzeće radi što, također ćemo otkriti velike razlike između različitih financijskih poduzeća s obzirom na veličinu i uspješnost, koje su izazvale velika pitanja i probleme. Ključno pitanje u ovom području danas se usredotočuje na budućnost tisuća manjih financijskih institucija koje postoje u gotovo svakoj zemlji. Mogu li ove beznačajne institucije (tzv. male ribe) uistinu preživjeti u zemlji divova (Citigroup, Bank of America, J. P. Morgan, Barclays PLC, Prudential, HSBC Holding itd.)? Mogu li se manje financijske institucije uspješno suočiti s kompanijama vrijednima bilijune dolara koje se bave financijskim uslugama? Koja je optimalna veličina i kombinacija proizvoda za financijsko poduzeće, te kako se to mijenja?

Sa svim promjenama koje uzimaju zamaha i koje su u posljednje vrijeme dominirale financijskim svijetom, moramo se ponekad zapitati: Zašto bi netko danas napisao knjigu o ovoj zastrašujućoj temi? Moramo prenijeti ono što vjerujemo da su načela stabilnog financijskog menadžmenta i ono za što vjerujemo da su najbolje prakse za današnja financijska poduzeća i industriju financijskih usluga. Moramo ponuditi analizu i savjet za široki spektar financijskih institucija, bilo da su one među divovima bilo među manjim pružateljima usluga.

Priznajemo da je pisanje knjige o bankovnim i nebankovnim poduzećima i financijskim uslugama težak posao. Međutim, iako je teško, moramo otkriti da je ono također jedna uzbudljiva pustolovina. Došli smo do spoznaje da nas ignoriranje ovog sektora gospodarstva postavlja u neku vrstu osobne i profesionalne opasnosti. Moramo otkriti sve što je moguće o tim institucijama zato što se svi mi, bez obzira na to hoćemo li postati rukovoditelji u području financijskih usluga ili ne, moramo oslanjati na usluge koje pružaju financijska poduzeća. Ignoriramo ovaj sektor našeg sustava uz značajan rizik.

Također bismo sami sebe trebali podsjetiti, ako nikad o tome nismo prije mislili, da sektor financijskih usluga predstavlja značajne mogućnosti za karijeru u budućnosti, kada se sadašnja kreditna kriza povuče. Financijske usluge postaju jedna od najkreativnijih industrija, uz manje rutine sada kada su dostupni računalni sustavi koji obavljaju većinu rutinskih zadataka. Također postoji snažan naglasak na promicanju prodaje i opsluživanju komitenata u što je moguće većoj mjeri. Posao u ovom dinamičnom sektoru orijentiranom informacijama postavlja izazovnu i zadivljujuću mogućnost za karijeru. Autori se iskreno nadaju da će vam stranice ove knjige pomoći odrediti jesu li upravo financijske usluge prilika za karijeru koju tražite u godinama koje su pred vama.

Ključni trendovi koji se otkrivaju u sektoru financijskih usluga: Na koje se ova knjiga usredotočuje?

Ova knjiga otključava vrata mnogima od velikih promjena i događaja koji nanovo stvaraju područja bankarstva i financijskih usluga danas. Među ključnim su događajima i trendovima koji se otkrivaju, a koji su pokriveni u ovom tekstu, sljedeći:

- Prošireni pogled na *etičnost* u financijskom sektoru s više primjera nedavnih dvojbi po pitanju etičnosti. (Vidjeti 2., 3., 14. i 20. poglavlje.)
- Pogled izbliza na američku središnju banku, *Sustav federalnih rezervi*, i kako se ona uspješno nosila s krizom terorističkog napada 9. rujna i kako je u bližoj prošlosti radila na borbi s tržištem stambenih hipoteka koje je zapalo u probleme u uvjetima oslabljenog gospodarstva. (Vidjeti 2. i 11. poglavlje.)
- Pogled na *krizu hipotekarnog tržišta* i njezin utjecaj na uvjete na financijskom tržištu i gospodarstvo. (Vidjeti 18. poglavlje.)
- Istraživanje *rasta Kine, Indije, Koreje, Japana i drugih vodećih zemalja* unutar globalnog financijskog sustava na položaje koji imaju sve veću važnost i utjecaj, predstavljajući konkurenciju američkim i europskim bankama i nebankovnim financijskim poduzećima te priliku međunarodnim financijskim poduzećima da uđu na ogromna nova nacionalna tržišta. (Vidjeti 2. i 20. poglavlje.)
- *Analiza investicijskih banaka*, kao što su Bear Stearns, Lehman Brothers i druga poduzeća (poput Countrywide Mortgage), koja su postala žrtve najnovije kreditne krize, pokazala je još jednom da su čak i najveće financijske institucije ranjive na pogreške, u ovome slučaju vezane uz značajno uplitanje u poslove na tržištu drugorazrednih stambenih nekretnina. (Vidjeti 1. i 18. poglavlje.)
- Detaljniji pogled na vodeća financijska poduzeća, vođena *poslovnim i investicijskim bankama, brokerima i trgovcima vrijednosnim papirima, investicijskim fondovima, fondovima za ograničavanje rizika, financijskim kompanijama, hipotekarnim bankama* i nekoliko drugih. *Investicijsko bankarstvo* je specifičan cilj našeg proučavanja jer je ono često među najmoćnijim članovima financijske industrije zbog velikih povrata koje ove kompanije mogu postići i ključnih usluga koje pružaju. (Vidjeti 1., 2., 3. i 4. poglavlje.)
- Pokrivanje *tekuće bitke između industrijskih i maloprodajnih poduzeća u pokušajima da uđu u financijski sektor te postojećih pružatelja financijskih usluga*. Glavna tema rasprave tiče se „zidova” – regulatornih barijera između industrije financijskih usluga i drugih industrija koje su postavile Sjedinjene Američke Države i druge vodeće zemlje, uz pretpostavku zaštite sigurnosti javnih sredstava. (Vidjeti 1., 2. i 20. poglavlje.)
- Pogled iz bližega na *sredstva isporuke financijskih usluga*, posebno dinamičan rast internetskih aktivnosti i sve veću upotrebu mobilnih telefona, pozivnih centara i drugih sredstava. (Vidjeti 4. poglavlje.)
- Pogled na snage i slabosti postupka *sekuritizacije* i ispitivanje korištenja *instrumenta zaštite od rizika kamatnih stopa i deviznog tečaja*, uključujući rizike koje ovi instrumenti i tehnike stvaraju sami za sebe i za financijski sustav kao cjelinu. (Vidjeti 7., 8., 9. i 20. poglavlje.)
- Stalna rasprava o kontroverznim zakonima koji se odnose na *bankovnu tajnu i domoljublje*, koji su se u nekoliko država pojavili u određenim oblicima, posebno nakon terorističkog napada 9. rujna, te sve širu upotrebu novčanih kazni za banke koje su imale problema s pokušajem praćenja financijskih aktivnosti nekih od svojih komitenata (Vidjeti 2. poglavlje.)

- Istraživanje *novih međunarodnih pravila o kapitalu* stvorenih u Baselu, u Švicarskoj, koja se trenutno primjenjuju uglavnom u vodećim međunarodnim bankama diljem svijeta, ali koja su također dala okvir za analizu rizika za manje banke u Sjedinjenim Državama i nekoliko drugih zemalja. (Vidjeti 2., 15. i 20. poglavlje.)
- Pogled na *Gramen Bank i druge mikrokreditore koji se pojavljuju diljem svijeta* – što oni rade i koji su utjecaj imali. (Vidjeti 20. poglavlje.)
- Sve veće priznavanje mnogih (i sve raširenijih) *vrsta rizika* koji okružuju i prijete financijskim poduzećima te objašnjenje o tome *kako se rizici mogu mjeriti i kako se njima može upravljati*. (Vidjeti 6., 7., 8., 9. i 15. poglavlje.)
- Istraživanje odnedavno *novih financijskih instrumenata* i njihovog utjecaja, uključujući opcijske hipoteke, skrbničke preferencijalne vrijednosne papire, fondove kojima se trguje na tržištu kapitala i zapise s rasponom. (Vidjeti 10., 14., 15. i 18. poglavlje.)

Alati za podučavanje i učenje prisutni u osmom izdanju

Novo, osmo, izdanje nudi nekoliko alata za promicanje učenja i razumijevanja koji čine ovu knjigu učinkovitim resursom za učitelja. Među najkorisnijima će vjerojatno biti:

- *Novi i revidirani problemi za rješavanje* (uključujući probleme prikladne za Excel), zajedno s velikom zbirkom izazovnih kvalitetnih problemskih zadataka iz prošlih izdanja.
- *Problem slučaja koji se nastavlja* koji se proteže kroz većinu poglavlja i potiče razvoj analitičkih tehnika dok služi kao korisna vježba za one koji vole zadavati izradu eseja ili projekata po semestru.
- *Više internetskih stranica na marginama* koje upravljaju čitatelja prema novim informacijama i novim idejama na internetu.
- *Faktoidi* koji nadopunjuju internetske stranice te predstavljaju zanimljive činjenice kako bi potakli zanimanje čitatelja.
- *Videozapisi* u različitim poglavljima koji čitatelja vizualno informiraju o novim kretanjima na tržištu financijskih usluga (kao što je Toyota, koja je nedavno otvorila banku u Rusiji), pružaju vodiče za podučavanje o različitim financijskim temama (kao što je konstrukcija krivulje prinosa i izračun prinosa po dospeljeću korištenjem Excela i financijskih kalkulatora), nude objašnjenja o tome kako se isporučuju financijske usluge (npr. putem bankomata) te prenose istraživanje povijesti financijskih institucija (kao što je nedavno brzo širenje kreditnih unija i banaka koje posuđuju uz visoke kamate).
- Kao i u prijašnjim izdanjima, serija *tematskih okvira* posvećena *E-bankarstvu i e-trgovini, Stvarnim bankama i stvarnim odlukama, Primjerima i problemima te Etičnosti u bankarstvu i financijskim uslugama* nadopunjuje glavni tekst.

Slijedeći primjer koji pružaju prošla izdanja knjige *Upravljanje bankama i financijske usluge*, nekoliko se alata za učenje pojavilo u strukturi materijala unutar svakog poglavlja. Posebno:

- *Uvodi u poglavlja* koji postavljaju ton i daju popis najvažnijeg sadržaja koji će se u svakom poglavlju predstaviti.
- *Gljučne internetske stranice* koje se pojavljuju u svakom poglavlju i nude čitatelju dodatne materijale koji mogu biti korisni za prezentaciju u nastavi i kao pomoć onima koji žele dublje istraživati i u potpunosti vladati temom.
- *Faktoidi* koji nude primjerene i zanimljive činjenice i ideje koje nadopunjuju ono o čemu govori tekst te donose uzbuđenje čitateljima. Među *faktoidima* također

- spominjemo filmove iz nedavne prošlosti koji pružaju jedinstven uvid u razvoj sektora bankarstva i sektora financijskih usluga u gospodarstvu.
- *Ključne videopoveznice*, nova značajka koja se obrađuje na marginama, koje čitatelju nude videoprezentacije ili audioprezentacije o novijim kretanjima vezanima za financijske usluge te nude vodič za učenje o ključnim temama kao nadopunu materijala u udžbeniku.
  - *Okviri* koji izoštravaju fokus oko kontroverzi u području financijskih institucija proučavaju najnovija kretanja, analiziraju odluke menadžmenta i raspravljaju o pitanjima etičnosti u ovom području.
  - *Provjere znanja* koje postavljaju pitanja i kratke problemske zadatke kako bi omogućile čitatelju da vidi je li razumio ono što je upravo pročitao u svakom dijelu poglavlja.
  - *Sažeci poglavlja* koji predstavljaju pregled onoga o čemu se u poglavlju raspravljalo, sažimaju ključne predstavljene teme i nude put za ponavljanje kao pomoć u pripremi čitatelja za ispit.
  - *Ključni pojmovi* koji su popisani u zaključku svakog poglavlja zajedno s brojevima stranica koji pokazuju gdje se ti pojmovi pojavljuju i gdje su definirani.
  - *Problemi i projekti* koji nude izazov za čitatelja i istražuju koliko je duboko čitateljevo razumijevanje, dajući mu priliku riješiti probleme i napraviti matematičke izračune.
  - *Vježbe na internetu* koje zahtijevaju da čitatelj kopa dublje u golemi rezervoar interneta kako bi otkrio izvore informacija relevantne za najznačajnije aspekte svakog poglavlja.
  - *Stvarne brojke za stvarne banke*, koje čitatelju (i studentu i nastavniku) nude mogućnost dubljeg kopanja u izvore podataka koji su dostupni za bankarstvo i financijske usluge (uključujući financijska izvješća pružatelja financijskih usluga) i korištenje pronađenih informacija kako bi se donijele odluke kod rukovođenja i javnih politika.
  - *S&P Market Insight* koji predstavlja pitanja koja se mogu riješiti korištenjem vrlo velike baze podataka sačinjene od financijskih i drugih relevantnih činjenica za stotine korporacija (uključujući i financijske i nefinancijske institucije) koje je sakupio *Srandard & Poor's*.
  - *Odabrana literatura* koja je uređena po temama i pojavljuje se u zaključku svakog poglavlja, pomažući čitatelju da odluči gdje dalje istraživati po pitanju bilo koje velike teme predstavljene u prethodnom poglavlju.
  - *Rječnik pojmova u bankarstvu i financijskim uslugama*, koji se pojavljuje na kraju knjige nakon zadnjeg poglavlja, u kojem su definirani ključni pojmovi svakog poglavlja: te definicije pomažu čitatelju da jasnije razumije jezik bankarstva i sektora financijskih usluga.

Dodatni alati za unapređenje učenja i razumijevanja

Veliki broj dodatnih alata za učenje i informiranje prati ovaj udžbenik. Najznačajniji među tim obrazovnim materijalima su:

- *Priručnik i banka testova za nastavnika*, koji daje pregled tema svakog poglavlja, čini dostupnim stotine pitanja na koja treba odgovoriti za učenje i za pripremu predavanja i ispita, te predstavlja probleme koje treba riješiti.
- *Sustav Powerpoint prezentacija*, koji pomaže nastavnicima prilikom slaganja prezentacija za nastavu za pomoć kod rasprave na predavanju i putem interneta, te daje bilješke za učenje čitatelju koje su korisne za izradu zadataka i pripremu za testiranje. Powerpoint slajdovi sadrže pregled predavanja, slike, grafikone, numeričke primjere, preglede glavnih tema i ponavljanje ključnih poruka koje obrađuje udžbenik. Nastavnici i drugi prezenter koji izaberu koristiti ove slajdove mogu preurediti i uređivati ove materijale u Powerpointu kako bi bolje zadovoljili svoje nastavničke i prezentacijske potrebe.

- *Internetska stranica udžbenika*, www.mhhe.com/rosehudgins8e, kojoj mogu pristupiti polaznici kolegija, nastavnici i drugi korisnici udžbenika. S vremena na vrijeme autori razvijaju ažurirane materijale, koje onda postavljaju na internet u nastojanju da udžbenik bude ažuran.
- *S&P Market Insight*, obrazovna verzija, www.mhhe.com/edumarketinsight, pruža veliku zbirku dosjea o pojedinim korporacijama (uključujući pružatelje financijskih usluga). Ova velika baza podataka je plodno tlo za stvaranje zadataka i projekata za nastavu te potiče čitatelje da provedu financijsku i operativnu analizu pojedinačnih financijskih institucija. To je također dobar resurs koji se može koristiti za usporedbu financijskih i operativnih pozicija financijskih poduzeća i nefinancijskih poduzeća. Posljednjih godina postoje dokazi o tome kako su izvori poput *S&P Market Insight* bili korisni studentima koji su tražili posao, a koji su trebali znati što je više bilo moguće o poduzeću u koje idu na razgovor za zaposlenje.

Zahvala za važne doprinose recenzenata i komentatora

Autori žele izraziti svoju zahvalnost mnogim čitateljima, nastavnicima, financijskim menadžerima, profesionalnim urednicima i drugim talentiranim recenzentima koji su kritizirali udžbenik u nastojanju da ga se unaprijedi i predložili nove značajke koje bi mogle pomoći onima koji planiraju čitati i učiti iz ovog udžbenika. Kako knjiga ide prema svom osmom izdanju, popis značajnih osoba koje su dale svoj doprinos premašio je sposobnost autora da uspješno zahvale za sve te vrijedne doprinose. Međutim, među talentiranim i dobro informiranim nastavnicima koji su značajno pomogli su sljedeći profesionalci u svom području:

Faud Abdullah
University of Nebraska-Omaha

Lyle L. Bowlin
University of Northern Iowa

Emile J. Brinkmann
University of Houston

Samuel Bulmash
Stockton College

Tony Cherin
San Diego State University

Ronnie Clayton
Jacksonville State University

Edwin Cox
Boston University

David R. Durst
University of Akron

David T. Flynn
University of North Dakota-Grand Forks

Jack Griggs
Abilene Christian University

Scott Hein
Texas Tech University

James B. Kehr
Miami University

Marcus A. Kerbel
Florida International University

George W. Kutner
Marquette University

Young Kwak
Delaware State University

Nelson J. Lacey
University of Massachusetts-Amherst

Edward C. Lawrence
The University of Missouri-St. Louis

William H. Lepley
University of Wisconsin-Green Bay

David G. Martin
Bloomsberg University

James E. McNulty
Florida Atlantic University

Iqbal Memon
Fort Lewis College

Walt A. Nelson
Southwest Missouri State University

Therese E. Pactwa
St. John's University

Armand Picou
University of Central Arkansas

David Rand
Northwest Tech College in Ohio

William Sackley
University of North Carolina at Wilmington

Sudhir Singh
Frostberg State University

David Stewart
Winston-Salem University

Cevder Uruk
University of Memphis

Oliver G. Wood Jr.
University of South Carolina

Robert Wyatt
University of Northern Iowa

Pojavom ovog najnovijeg izdanja autori također žele izraziti svoju zahvalnost profesionalcima koji su dali brojne komentare i prijedloge tijekom priprema osmog izdanja. Ti nastavnici i istraživači s izvanrednim znanjem u području financijskih usluga uključuju:

Sindy Abadie
*Southwest Tennessee Community
College/Macon Campus*

Emily Breit
Fort Hays State University

Victoria Geyfman
Bloomsburg University of Pennsylvania

Jeff Guemsey
Cedarville University

Curt Hoff
Iowa State University

Pankaj Jain
University of Memphis

Deniz Kebabci
San Francisco State University

John Lajaunie
Nicholls State University

James McNulty
*Florida Atlantic University-Boca
Raton*

Hamid Moini
University of Wisconsin-Whitewater

Walt Nelson
Missouri State University

Michael Tanaka
University of Hawaii-Manoa

Robert Wolf
University of Wisconsin-La Crosse

Dajemo priznanje za doprinos *Canadian Banker*, publikaciji Kanadskog udruženja banakara koja ima veliko čitateljstvo, u obliku dozvole da se koriste dijelovi prijašnjih članaka koje je pripremio jedan od autora ovog udžbenika.

Konačno, nijedan udžbenik ove veličine i složenosti nije moguće dovršiti bez kvalitetnog stručnog rada i profesionalnog savjeta darovitih urednika i osoblja izdavačke kuće McGraw-Hill Higher Education. Posebno smo zahvalni Douglasu Reineru, Michele Janicek, Meg Maloney, Balaji Sundararaman, Harveyu Yepu, Michaelu McCormicku i Mattu Diamondu. Njihova posvećenost ovom projektu tijekom razdoblja koje se proteglo na puno mjeseci bilo je uistinu posebno. Za preostale pogreške su pak odgovorni autori ove knjige.

Posebna bilješka upućena čitateljima knjige Upravljanje bankama i financijske usluge

Započinjanje novog razdoblja ili semestra nekog obrazovnog programa uvijek je izazov i obiliveno je ozračjem nesigurnosti. Jesmo li upisali pravi kolegij ili jesmo li izabrali najdarevitijeg i najboljeg nastavnika? Imamo li pozadinu potrebnu za učenje svega što je napisano i o čemu se raspravlja na ovom kolegiju? Postoji li sadržaj ovog predmeta koji može naše živote promijeniti nabolje? Ili je sve ovo jedan veliki gubitak vremena?

Nažalost, odgovori na ova važna pitanja obično ne dođu sve dok se iskustvo formalnog obrazovanja ne približi svome kraju. Ponekad još uvijek ne znamo koliko je bio vrijedan određeni kolegij čak i nakon što smo došli do sredine svoje karijere. Na početku ovog poduhvata većina nas jednostavno mora imati nadu da će se naše putovanje u obrazovanju u konačnici pokazati vrijednim. Međutim, otvaranje ove konkretne knjige i polaznje kolegija studija u ovom specifičnom području dolazi s jednim uvjerenjem. Malo je kolegija koji se usredotočuju na sadržaj koji nam je važan poput ovoga, bez obzira na to hoćemo li u konačnici postati menadžeri u području financijskih usluga ili ćemo slijediti neku drugu putanju karijere. Naši stilovi života, kao i standardi življenja u godinama koje predstoje ovisit će, u jednom dijelu, o financijskim odlukama koje donesemo i o volji poduzeća koja se bave financijskim uslugama da nam daju pristup kreditu, zaštite i uspješno upravljaju našim ušteđevinama, opskrbe nas pokrićem osiguranja da bismo zaštitili našu imovinu i dohodak te da u naše ime izvrše plaćanja prema tisućama poduzeća i trgovina u koja uđemo i s kojima obavljamo transakcije kupnje dobara i usluga tijekom našeg života. Ukratko, ovo je područje studija za koje ne možemo dozvoliti da živimo u neznanju.

Ova knjiga, koja sada ulazi u svoje osmo izdanje, osmišljena je na način da vam pomogne istražiti ovaj važan, zadržavajući i često sektor našeg svijeta sklon nevoljama. Kao što nas je nedavna kriza hipotekarnih kredita podsjetila – ako se financijski sektor počne raspadati, veliki dio gospodarstva će zajedno s njim biti osakaćen. Kada poduzeća i potrošači ne mogu doći do kredita koje trebaju da bi kupili željene proizvode i usluge, poduzeća se zatvaraju, radna mjesta se gube, države gube prihode od poreza, neki ljudi moraju napustiti svoje domove, a snovi o obrazovanju mogu se potisnuti. Svi mi moramo naučiti kako i zašto se ovo može dogoditi te razumjeti što to može značiti za nas ako smo slabo pripremljeni.

Autori su se trudili napisati ovu knjigu te prateće informativne materijale kao snažan edukativni alat – koji će vam pomoći u savladavanju tehnika i ideja koje su temeljne za ovo važno područje studija. Nadamo se da ćemo vam pomoći u vašim naporima da se nosite s mnoštvom promjena i razumijete ih – izmjenju rizika, regulacije, tehnoloških promjena i konkurencije – s kojima se financijski sektor i menadžeri u području financijskih usluga svakodnevno suočavaju.

Ova je knjiga sačinjena od višestrukih ispomoći u učenju kako bi vam pomogla. Na primjer:

- Svako od 20 poglavlja započinje *Uvodom* koji postavlja pozornicu za ono što će uslijediti te naglašava i objašnjava zašto je svako pojedino poglavlje bitno.
- Internet je usko isprepleten s tekstem, kao što se vidi iz *Ključnih internetskih stranica* na marginama koje ukazuju na plodna mjesta na internetu koja možete istražiti, odlazeći u područja koja su šira od onoga što tekst pruža. Jednako je koristan dugi popis internetskih stranica koji se usredotočava na područje financijskih usluga koje se pojavljuje unutar teksta, pod oznakom *Korisne internetske stranice*.

- Zanimljive pozadinske informacije i ideje pojavljuju se na marginama mnogih stranica pod oznakama *Faktoidi* i *Ključne videopoveznice*, gdje prva postavlja izazovna pitanja i odmah na njih odgovara te pita jeste li pogledali neki određeni film koji se tiče sektora financijskih usluga, a druga upućuje čitatelja na audio/video prezentacije o novim financijskim kretanjima i vizualne vodiče za poduku kako bi se osnažilo učenje ključnih pojmova. Neki nastavnici su unijeli dijelove ovih filmova i videosječke u svoje učionice.
- Razbacane među stranicama svakog poglavlja nalaze se *Provjere znanja*, koje postavljaju pitanja i kratke problemske zadatke da bi se vidjelo razumijete li materijal u dijelovima koje ste upravo pročitali ili jeste li propustili nešto važno. Ako ne možete odgovoriti na pitanja u dijelu *Provjere znanja* o onome što ste upravo pročitali, trebate se vratiti natrag i popuniti rupu u znanju.
- Svako se poglavlje zatvara *Sažetkom*, u obliku natuknica, koji navodi popis glavnih pojmova o kojima je bilo riječi, nudeći vam brzo podsjećanje prije nego što zatvorite knjigu. Često ovi sažetci poglavlja ispadnu korisni u vrijeme kada se bliži ispit ili kada se pripremate za prezentaciju.
- Nakon dijela *Sažetka* svakog poglavlja slijedi popis *Ključnih pojmova* koji je osmišljen tako da vam pomogne razumjeti jezik bankarstva i tržišta financijskih usluga. Broj stranice stoji pored svakog ključnog pojma tako da lakše možete pronaći ključni pojam tog poglavlja i otkriti definiciju ili objašnjenje. Ključni pojmovi predstavljaju još jednu pomoć u obrazovanju kada se suočavate s ispitom ili pripremate izvješće.
- Na kraju ove knjige, nakon 20. poglavlja, nalazi se *Rječnik pojmova u bankarstvu i financijskim uslugama* (ili *Pojmovnik*), koji daje definicije ključnih pojmova koji se pojavljuju u svakom poglavlju. Možete još jednom provjeriti svoje znanje o sadržaju teksta tako što prolazite kroz popis ključnih pojmova u poglavlju i zatim pročitate kroz *Pojmovnik* kako biste bili sigurni da znate što znače. Ovaj korak može biti posebno koristan u vrijeme kada se približava ispit – to je vrsta brzog pregleda da biste vidjeli koliko tada stvarno znate.
- Nekoliko opisnih problema i pitanja koja treba riješiti pojavljuju se u zadnjim dijelovima svakog poglavlja. Ti se dijelovi nazivaju *Problemi i projekti*, *Vježbe na internetu*, *S&P Market Insight* te *Stvarne brojke za stvarne banke*. Postoji također i *Problem slučaja koji se nastavlja*, koji se rasprostire kroz više poglavlja i vaš ga nastavnik može zadati kao projekt za semestar. Možda će vam ovi problemi i pitanja biti korisni za potvrdu o tome jeste li svako pojedino poglavlje dobro probavili te u uvođenju novih ideja od čije spoznaje ćete imati koristi.
- *Informativni okviri* se pojavljuju kroz udžbenik, u većini poglavlja, usredotočujući se na pitanja etičnosti u konkretnom području, razvoj e-trgovine, kontroverzni financijski menadžment i javna pitanja te na izazove s kojima su se menadžeri u području financijskih usluga suočavali i na njih su odgovarali u prošlosti. Pojavljuju se pod različitim oznakama, uključujući *Primjeri i problemi*, *Stvarne banke*, *stvarne odluke*, *E-bankarstvo i e-trgovina* te *Etičnost u bankarstvu i financijskim uslugama*.

Dok je istina da ova knjiga donosi puno različitih ideja i alata u području financijskih usluga, ona je, kao i svaki udžbenik, zaključana u vremenu dok se ne pojavi sljedeće izdanje. Pruža nam pogled na ovo područje u specifičnom trenutku u vremenu. Međutim, bankarstvo i financijske usluge su industrija koja prolazi kroz velike promjene – nešto je novo svakoga dana. Prema tome smo obvezni dosegnuti dalje od same knjige kako bismo ostali na istoj liniji sa scenom financijskih usluga koja se stalno mijenja. Najiskrenije se nadamo da možemo pobuditi vaše zanimanje za ovo područje i potaknuti vas da doprete dalje. Ako u tome možemo uspjeti, tada je ovaj udžbenik obavio svoj posao.

Tržište financijskih usluga jedno je od onih područja studija u kojima trud koji ulažete u razumijevanje područja može dobro isplatiti velike dividende u godinama koje slijede. Uistinu, stara poslovice koju smo citirali godinama kaže: „Sreća posluži kad je um pripremljen.” Naravno, to je stara misao koju je većina od nas ranije čula i samo slegnula ramenima. Međutim, u ovom području to je upravo tako! Vještina sektora financijskih usluga izgradit će vaše osobno i profesionalno pouzdanje i vjerojatno će vas u dugom roku nagraditi, bez obzira na to kako se razvije vaš život i karijera.

Čestitamo vam na vašem izboru važnog i značajnog područja studija. Izražavamo vam svoje najbolje želje za uspjeh dok učite o području financijskih usluga. I želimo vam vrijedno osobno i profesionalno putovanje bez obzira na to kamo vas vaš put odvede.

Peter S. Rose
Profesor emeritus iz područja financija
Texas A&M University

Sylvia C. Hudgins
Profesor poslovnog upravljanja i financija
Old Dominion University